

Του δρ Γιώργου Β. Γεωργίου

Η ομηρική Ιλιάδα στην κυπριακή διάλεκτο

Κυκλοφόρησε αυτές τις μέρες η έμμετρη ποιητική απόδοση στην κυπριακή διάλεκτο της Ιλιάδας από τον γνωστό λαϊκό ποιητή Άκη Σπανούδη.

Μετά από 21 χρόνια επίμονης δουλειάς έχει εκδοθεί σε ένα βιβλίο 448 σελίδων η Ιλιάδα, σε ομοιοκατάληκτους δεκαπεντασύλλαβους στίχους, με τον τρόπο της παραδοσιακής ποίησης. Η μεταφορά του λόγου του Ομήρου αποτελεί

Ο Άκης Σπανούδης καλλιεργεί την κυπριακή διάλεκτο, σώζοντας χαμένες λέξεις, αναδεικνύοντας τη γλωσσολογική της ικανότητα

ήδη σύνθετο εγχείρημα ακόμα και για την απόδοσή του στα Νέα Ελληνικά. Αν προσθέσουμε στις εγγενείς δυσκολίες (απόδοση πολιτιστικών όρων, αντικειμένων, νθών

και εθίμων, ενός διαφορετικού κόσμου όπως αυτόν της αρχαιότητας) το γεγονός ότι έπρεπε η Ιλιάδα να αποδοθεί στην Κυπριακή καταλαβαίνει κανείς σε τι είδους πρόκληση αναφερόμαστε.

Όπως μαθαίνουμε από συνεντεύξεις που παραχώρησε ο Άκης Σπανούδης η αγάπη του για τον Όμηρο οφείλεται στον πατέρα του, ο οποίος συνήθιζε στην Κατωκοπιά να αφηγείται στα παιδιά του παραμύθια με τα κατορθώματα των ομηρικών ηρώων. Όμως στην ουσία όλα

ξεκίνησαν τα Χριστούγεννα του 1995, σε μια επίσκεψή του στην Κρήτη, όταν συνάντησε εκεί τον βοσκό Γεώργιο Ψυχουντάκη, μεταφραστή του Ομήρου και του Ησιόδου στην Κρητική. Αφού άκουσε τον Άκη Σπανούδη να απαντά στους Κρητικούς μαντιναδόρους με κυπριακά δίστιχα και ποιήματα, όλο μαεστρία και χάρη, τον προέτρεψε να μεταφράσει κι εκείνος τα ομηρικά έπη στην κυπριακή διάλεκτο. Έτσι την πρωτοχρονιά του '96 έγραψε τον πρώτο στίχο, όταν έπιασε την Οδύσσεια: «Μούσα τον πολλοπάπτον άντραν να τραουδήσεις / τα όσα είδεν τζι έπαθεν να μας τα ιστορήσεις». Δέστε πώς ο ομηρικός πολύτροπος γίνεται Κυπριώτης πολλοπάπτος διατηρώντας το πνεύμα του λόγου του Ομήρου, εντάσσοντάς το όμως στο σύμπαν της κυπριακής διαλέκτου. Για δύο δεκαετίες περίπου μελετούσε τους 15.693 στίχους της Ιλιάδας και τους 12.110 της Οδύσσειας (η οποία έχει επίσης εισέλθει στη διαδικασία της έκδοσης), έχοντας μπροστά του τόσο το πρωτότυπο αρχαίο κείμενο όσο και τις μεταφράσεις στην καθαρεύουσα και δημοτική ελληνική (τους Καζαντζάκη-Κακριδή, Σιδέρη, Εφταλιώτη και άλλων), προκειμένου να παραχθούν περίπου 18.000 στίχοι για το πρώτο έργο και 12.000 για το δεύτερο. Σημαντικό είναι το σύντομο μεν, αλλά πολύ ουσιαστικό για την εργασία γλωσσάριο, από τη σελίδα 423 μέχρι την 446, στο τέλος του

βιβλίου όπου ο Άκης καταγράφει σημαντικές για την απόδοση της Ιλιάδας λέξεις της διαλέκτου, πολλές από τις οποίες περιμάζεψε από αναμνήσεις καθημερινών συνομιλιών του παρελθόντος. Για παράδειγμα τη φράση «στα πούντη μου» (που σημαίνει: στη θέση μου) την περιμάζεψε στην Άχνα όταν τσακωνόταν μια κουνιάδα με τη νύφη της. «Στα πούντη μου να σε δω», καταράστηκε η πρώτη, που είχε γιο νεκρό, τη δεύτερη. Ο Άκης αξιοποίησε τη φράση στη ραψωδία Ω της Ιλιάδας, συγκεκριμένα στη σκηνή που ο Πρίαμος εκλιπαρεί τον Αχιλλέα για το νεκρό σώμα του γιου του Έκτορα: «Έτσι όπως το σκέφτομαι βαθειά στα λογικά μου / πέρκει εν έρτει ο τζύρης σου στα πούντη τα δικά μου».

Η σημαντικότερη συμβολή, θεωρώ, του Άκη Σπανούδη μέσα από την έμμετρη αυτή απόδοση, τώρα της Ιλιάδας και στη συνέχεια της Οδύσσειας, είναι ότι καλλιεργεί την κυπριακή διάλεκτο, σώζοντας χαμένες λέξεις, προτεινώντας εκφράσεις, αναδεικνύοντας τη γλωσσολογική της ικανότητα και απαλλάσσοντάς την από τα βαρίδια που της προσέδωσε η χρήση της, όπως τη συναντάμε τελευταία σε τηλεοπτικά και άλλα μονόπρακτα, όπου συχνά ευτελίζεται. Σε μια επόμενη έκδοση θα ήταν πάντως καλό να χρησιμοποιηθούν οι παραδεδομένοι τρόποι απόδοσης της κυπριακής διαλέκτου με συγκεκριμένα σύμβολα.